

LR: dom 2009-03-19, mål nr 12275-08
KamR: dom 2010-06-04, mål nr 2604-09

D 22/08

1 Inledning

Revisorsnämnden (RN) har mottagit tre anmälningar avseende auktoriserade revisorn A-son och har därför öppnat tre disciplinärenden, dnr 2004-1444, dnr 2006-734 och dnr 2006-919. Anmälningarna rör A-son revisionsuppdrag i ett aktiebolag, här kallat F-bolaget, samt de intyg som A-son har avgett med anledning av en apportemission i detta bolag.

2 Intyg inför beslut om apportemission

Av handlingarna i ärendena framgår följande.

F-bolagets aktier var noterade på dåvarande Stockholms Börsinformation (SBI). Vid en bolagsstämma i F-bolaget i april 2000 fattades beslut om att förvärva ett annat aktiebolag, här kallat E-bolaget. A-son var vald revisor även i det bolaget. Förvärvet skulle ske på så vis att nyemitterade aktier i F-bolaget skulle utges som vederlag för aktierna i E-bolaget.

E-bolagets verksamhet bestod i utveckling och försäljning av produkter för internetbaserad styrning av funktioner i bostäder, s.k. intelligenta hem. E-bolaget hade i augusti 1999 förvärvat hela denna verksamhet för 2,7 mnkr från ett annat bolag, som hade utvecklat tekniken sedan februari samma år. För räkenskapsåret den 1 maj–31 december 1999 redovisade E-bolaget en nettoomsättning om 342 000 kr och en förlust om 1,2 mnkr. Det redovisade medelantalet anställda uppgick till fyra. Den redovisade balansomslutningen per balansdagen den 31 december 1999 uppgick till 5,3 mnkr.

I ett informationsdokument inför den aktuella emissionen uppgav F-bolagets styrelse att E-bolaget förväntades omsätta 73 mnkr räkenskapsåret 2000. Prognosen byggde på ett antal förutsättningar, bland annat att koncernen uppnådde 100 000 abonnenter före årets slut, att ramavtal tecknades med fastighetsbolag, telekombolag och energibolag, att konsultrörelsen expanderade genom förvärv och organisk tillväxt samt att bredbandsutbyggnaden fortskred i oförändrad takt. Vidare uppgavs att styrelsen i E-bolaget och styrelsen i ett annat aktiebolag, här kallat N-bolaget, hade träffat en principöverenskommelse om samgående mellan bolagen. Informationsdokumentet innehöll dessutom en redogörelse för sådana riskfaktorer som skulle kunna påverka den nya koncernen, till exempel att det rådde brist på kompetent personal inom IT-sektorn och att bolagets produkter och lösningar till följd av den tekniska utvecklingen hade en begränsad livslängd.

Inför stämmobeslutet lämnade F-bolagets styrelse den 7 april 2000 en sådan redogörelse som avses i 4 kap. 6 § i den då gällande aktiebolagslagen (1975:1385). Av denna redogörelse framgår bland annat att apportegendomen utgjordes av samtliga aktier i E-bolaget. Vidare angavs i redogörelsen att egendomen beräknades ha ett värde om åtminstone 429 mnkr. A-son lämnade tillsammans med en annan auktoriserad revisor den 10 april 2000 ett yttrande över styrelsens

redogörelse – ett apportintyg. Detta avvek från standardutformningen på så vis att det innehöll en upplysning om att apportegendomens värde var beroende av E-bolagets framtida utveckling. Intyget hade följande lydelse.

”I egenskap av revisorer i [F-bolaget] har vi tagit del av styrelsens redogörelse enligt 4 kap 6 § aktiebolagslagen, mot vilken vi inte har något att erinra.

Värdet av apportegendomen är beroende av den framtida utvecklingen för [E-bolaget]. De beräkningar som genomförts av bolagets framtida avkastningsförmåga, nyligen genomförda affärer med [E-bolagets] aktier, samt jämförelser med aktiemarknadens prissättning av liknande aktier, visar att apportegendomen inte åsatts ett högre värde än det verkliga värdet för bolaget. Apportegendomen är av den arten att den kan förväntas bli till nytta för bolaget.”

Styrelsens redogörelse och revisorernas apportintyg var intagna i slutet av det ovan nämnda informationsdokumentet.

Samma dag som intyget lämnades sammanfattade A-son sina bedömningar angående emissionen i en promemoria till styrelsen och uppgav därvid att det åsatta värdet var helt beroende av den framtida utvecklingen för E-bolaget. Vad beträffar jämförelser med andra bolag har han i promemorian omnämnt ett antal noterade bolag och tillagt att ”[i]nget av bolagen är helt jämförbart med [E-bolaget], men ovanstående kan ändå fungera som en indikation på hur marknaden prissätter bolag i denna bransch”. I promemorian angav han även att den nya koncernens verksamhet förväntades växa från omkring 40 till omkring 100 konsulter samt att det krävdes en betydande tillväxt och lönsamhetsförbättring för att motivera det åsatta värdet utifrån ”traditionella värderingsmetoder”.

A-son har anfört följande.

F-bolagets värdering av apportegendomen motsvarade ett värde om 37 kr per aktie i E-bolaget. Detta hade åsatts med utgångspunkt i bolagets avkastningsvärde och marknadens prissättning av aktier i liknande bolag. A-son bedömde att det åsatta värdet utgjorde en god indikation på marknadens värdering av E-bolaget vid den aktuella tidpunkten. Han beaktade därvid att E-bolaget vid en kontant nyemission i januari–februari 2000 tillfördes 11,1 mnkr samt att huvudägarna i E-bolaget sålde aktier i bolaget till externa köpare i februari–mars 2000 för drygt 50 mnkr. Den emissionen och de aktieförsäljningarna skedde till priset 37 kr per aktie.

Beträffande aktieförsäljningarna har A-son hänvisat till muntlig information från en styrelseledamot i E-bolaget. Med anledning av att företedda avtal avseende försäljningarna är daterade den 11 april 2000 respektive den 20 maj 2000 har RN frågat A-son om de muntliga uppgifterna var de enda uppgifter han hade då han avgav apportintyget den 10 april 2000. A-son har svarat att han då endast hade muntlig information från E-bolagets styrelseledamöter men att aktieförsäljningarna bekräftades i efterhand av avtalen. Vidare har han uppgett att han, i fråga om nyemissionen i E-bolaget, granskade att emissionslikviden hade inbetalats, att han inhämtade stickprov på bindande teckningssedlar samt att han vid tiden för apportintygets undertecknande inte hade tillgång till samtliga teckningssedlar utan då endast hade genomfört stickprovskontroller.

Den 3 april 2000 hade ett avtal ingåtts mellan E-bolaget och fyra av de största ägarna i det ovan nämnda N-bolaget, om att E-bolaget skulle förvärva aktierna i N-bolaget genom en apportemission. Även i detta avtal åsattes aktierna i E-bolaget ett värde om 37 kr per aktie.

Vidare jämförde A-son vissa nyckeltal för E-bolaget med motsvarande tal för ett antal andra bolag med liknande inriktning. Av den dokumentation som A-son har ingett till RN framgår vilka dessa bolag var. Jämförelsen visade enligt A-son att värderingen av E-bolagets aktier var

rimlig. Han beaktade också förväntningsvärdet på E-bolaget och på branschen i dess helhet och utgick därvid från vissa antaganden om antal sysselsatta konsulter och antal kunder. Därvid tog han del av den dokumentation i form av prognoser och branschjämförelser som hade legat till grund för F-bolagets styrelses beslut om förvärvet av E-bolaget. Börsvärdet av F-bolaget var 40 mnkr före förvärvet och 560 mnkr omedelbart efter förvärvet. Därefter sjönk börsvärdet av många IT-företag kraftigt. Detta gällde även för F-bolaget. I F-bolagets bokslut per den 31 december 2000 värderades aktierna i E-bolaget till nio procent av det värde till vilket apportemissionen gjordes i april samma år.

På fråga från RN har A-son uppgett att han med upplysningen i det aktuella apportintyget om att aktiernas värde var beroende av E-bolagets framtida utveckling ville understryka att det åsatta värdet var beroende av att prognostiserade resultat och kassaflöden för E-bolaget infriades. Hans avsikt var att ”hissa varningsflagg”, att visa på sin egen osäkerhet och uppmärksamma aktieägarna på att transaktionen inte var någon ”standardaffär”.

A-son har förelagts att till RN inge all sin dokumentation angående den i ärendena aktuella värderingsfrågan. RN har tagit del av den dokumentation han därvid har ingett.

RN gör följande bedömning.

Vad RN har att bedöma är om A-son hade vidtagit tillräckliga granskningsåtgärder innan han avgav sitt apportintyg den 10 april 2000. Detta innebär inte att RN gör någon prövning av riktigheten i det åsatta värdet.

Vid bedömningen av hur långtgående granskningsåtgärder som krävdes av A-son anser RN att följande måste beaktas. E-bolagets verksamhet var under uppbyggnad och den teknik som verksamheten byggde på var nyutvecklad. Prognoserna om den framtida utvecklingen baserades på antaganden om en kraftig ökning av försäljningen, antalet verkamma konsulter och antalet abonnenter. A-son anförde själv i intyget att värdet av aktierna i E-bolaget var beroende av bolagets framtida utveckling, och i promemorian av samma datum uppgav han att värdet var helt beroende av bolagets framtida utveckling. Dessa förhållanden har enligt RN:s uppfattning inneburit en stor osäkerhet i värderingen som medförde ökade krav på A-son granskning.

A-son har hänvisat till jämförelser med nyckeltal för ett antal andra bolag, huvudsakligen inom IT-sektorn. RN anser för sin del, av skäl som anføres nedan, att värdet av dessa jämförelser var begränsat. Det är visserligen ett känt faktum att bolag inom IT-sektorn vid den aktuella tiden, våren 2000, värderades mycket högt och att förväntningarna på branschens framtid var höga. E-bolaget skilde sig dock i hög grad från de bolag som A-son jämförde med eftersom E-bolagets verksamhet var av obetydlig omfattning medan de andra utgjordes av noterade bolag vilka i de flesta fall var mycket större än E-bolaget. A-son har själv, i den ovan nämnda promemorian till F-bolagets styrelse, uppgett att inget av de andra bolagen var ”helt jämförbart” med E-bolaget.

Vidare har A-son hänvisat till att E-bolagets aktier under månaderna närmast före avgivandet av det aktuella intyget hade omsatts till priset 37 kr/st. Dessa uppgifter bygger dock endast på muntlig information från företrädare för E-bolaget och kan därför inte tillmätas någon större betydelse.

A-son har även uppgett att han beaktade prissättningen av E-bolagets aktier i samband med den kontanta nyemission i E-bolaget som genomfördes i januari–februari 2000 samt att han granskade att emissionslikviden hade inbetalats och att han genomförde stickprovskontroller av teckningssedlarna. Vad han har anfört om sin granskning i detta avseende stöds inte av ingiven dokumentation. RN finner dock inte anledning att ifrågasätta att han har utfört dessa granskningsåtgärder. Härigenom har han fått visst stöd för riktigheten i värderingen av E-bolagets aktier till 37 kr/st.

Vidare har A-son uppgett att han har beaktat prissättningen av E-bolagets aktier i samband med E-bolagets förvärv av N-bolaget. RN anser att han även härigenom har fått visst stöd för riktigheten i nyssnämnda värdering.

Sammantaget finner RN att det har funnits skäl att ställa särskilt höga krav på A-son granskningsinsats inför avgivandet av det aktuella apportintyget, bland annat med hänsyn till att det var fråga om svårvärderad egendom som skulle upptas till ett mycket högt belopp. Ett annat skäl är att någon extern värdering inte hade gjorts. Om en extern, oberoende värderingsman har avgett ett värderingsutlåtande kan det vara tillräckligt att revisorns granskning huvudsakligen inriktas på frågan om det finns grund för att förlita sig på värderingsmannens bedömningar.¹ Betydligt högre krav ställs på granskningsinsatserna när värderingen som i detta fall har gjorts av företrädare för det emitterande bolaget. Frågan är om A-son har uppfyllt dessa krav, dvs. om hans granskningsåtgärder har varit tillräckliga. Vid en samlad bedömning av vad som har framkommit i ärendena finner RN att A-son, utöver de åtgärder han hade vidtagit, skulle ha tillsett att en värdering av E-bolagets aktier utfördes av en i förhållande till F-bolaget och E-bolaget fristående värderingsman innan han avgav sitt apportintyg den 10 april 2000. Detta kunde ha skett genom att F-bolaget tillhandahöll ett sådant värderingsutlåtande och annars genom att A-son inhämtade det, antingen internt inom revisionsbyrån eller externt. Genom att A-son inte har gjort detta har hans granskning inte uppfyllt kraven enligt god revisionssed.

3 Intyg inför registrering av apportemission

Av handlingarna i ärendena framgår följande.

Registrering av emissionen i F-bolaget hos den dåvarande registreringsmyndigheten Patent- och registreringsverket gjordes i tre omgångar, varvid A-son lämnade tre intyg om tillförande av apportegendom enligt 4 kap. 12 § första stycket 5 i 1975 års aktiebolagslag. Intygen avgavs den 10 maj 2000, den 18 september 2000 och den 6 november 2001. Det första intyget hade följande lydelse.

”Intyg om tillförd egendom vid apport

Undertecknad revisor intygar

att apportegendomen, såsom den beskrivits i styrelsens förslag, bilaga 1, består av aktier i [E-bolaget, org.nr]

att per dagens datum apportegendom om 11.027.700 aktier av totalt 11.524.372 aktier, motsvarande 95,7 % är tillförd [F-bolaget],

att apportegendomens värde 408.024.900 kronor, bedömts utifrån bolagets avkastningsvärde och marknadens prissättning av aktier i liknande bolag,

att apportegendomen är eller kan antas bli till nytta för [F-bolaget] och

att apportegendomen inte åsatts ett högre värde än det verkliga värdet för [E-bolaget].”

---

¹ Jfr Per Thorell: Apportemissioner – vad är apportintygen egentligen värda?, s. 96, publicerad i Nyemissioner av aktier – de lege lata och de lege ferenda, 2004, Iustus förlag.

De båda följande intygen avsåg den återstående delen av apportegendomen och var utformade på motsvarande sätt. I samtliga tre intyg höll A-son fast vid den värdering av den totala egendomen till 429 mnkr, som F-bolagets styrelse hade gjort före emissionsbeslutet.

A-son har anfört följande.

F-bolaget ville som ett första steg registrera den aktuella emissionen då 95,7 procent av aktierna hade tillförts. Kompletterande registrering skedde därefter vid två senare tillfällen. Samma värde per aktie användes vid varje registreringstillfälle. Eftersom alla tre transaktionerna var "fullföljdsaffärer" och baserades på samma ursprungliga erbjudande bedömde A-son att samma aktiekurs skulle ligga till grund för de intyg han lämnade. Att i dessa tre efterföljande intyg lyfta fram eventuella svårigheter att värdera apportegendomen skulle sakna självständig mening, eftersom detta inte skulle kunna utgöra hinder för registrering av emissionen. Han ansåg vidare att någon upplysning om värderingssvårigheter i dessa intyg inte behövdes eftersom det inte rent tekniskt förelåg några svårigheter. Det viktiga var att aktieägarna fick ta del av hans uttryck för osäkerhet inför beslutet vid bolagsstämman.

RN gör följande bedömning.

Vad gäller de tre intyg som A-son avgav den 10 maj 2000, den 18 september 2000 och den 6 november 2001 konstaterar RN att det i 4 kap. 12 § första stycket 5 i 1975 års aktiebolagslag föreskrevs en skyldighet att göra anmärkning om särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen i de revisorsintyg som avges efter emissionsbeslutet inför registreringen av emissionen.² Mot bakgrund av vad som anförts i avsnitt 2 ovan måste det anses ha förelegat särskilda svårigheter att uppskatta apportegendomens värde. Genom att uttala sig om egendomens värde i de tre senare intygen av den 10 maj 2000, den 18 september 2000 och den 6 november 2001 utan att särskilt framhålla värderingssvårigheterna har A-son åsidosatt sina skyldigheter som revisor.³

4 Sammanfattande bedömning

Revisorslagen (2001:883) trädde i kraft den 1 januari 2002, då lagen (1995:528) om revisorer upphörde att gälla. Enligt punkt 3 i övergångsbestämmelserna till den nya lagen ska en fråga om disciplinering mot en revisor på grund av en åtgärd eller underlåtenhet före lagens ikraftträdande prövas enligt äldre bestämmelser om inte en prövning enligt den nya lagen är förmånligare för revisorn. Med stöd härav tillämpar RN i förevarande ärenden de äldre bestämmelserna.

RN finner sammanfattningsvis att A-son granskning inför lämnandet av apportintyget den 10 april 2000 var otillräcklig samt att de därpå följande tre intygen var bristfälligt utformade. A-son har därigenom åsidosatt sina skyldigheter som revisor. Han ska därför meddelas en disciplinär åtgärd. RN finner omständigheterna vara sådana att erinran utgör en tillräcklig åtgärd. Den omständigheten att F-bolaget var ett noterat bolag medför ingen annan bedömning.

---

² Detsamma föreskrivs numera i 13 kap. 23, 28 och 42 §§ aktiebolagslagen (2005:551) jämförd med 2 kap. 19 § samma lag.

³ Det kan noteras beträffande sådana revisorsintyg som avses i avsnitt 2 ovan att det numera i 13 kap. 8 § i 2005 års aktiebolagslag jämförd med 2 kap. 19 § samma lag föreskrivs att anmärkning om särskilda värderingssvårigheter ska göras. Något sådant krav uppställdes emellertid inte i motsvarande bestämmelse i 4 kap. 6 § i 1975 års aktiebolagslag, som gällde då A-son avgav sitt intyg den 10 april 2000.

Med stöd av 22 § andra stycket lagen (1995:528) om revisorer meddelar RN A-son erinran.

Ärendena har avgjorts av RN genom dess tillsynsnämnd. I beslutet har deltagit f.d. domaren i Europadomstolen Elisabeth Palm, ordförande, kammarrättspresidenten Hans-Jörgen Andersson, vice ordförande, rättschefen Vilhelm Andersson, biträdande avdelningschefen Eva Ekström, godkände revisorn Klas-Erik Hjorth, auktoriserade revisorn Leif Lundfors, utredningssekreteraren Jan-Erik Moreau, professorn Claes Norberg samt skattejuristen Kerstin Nyquist. Vid ärendenas slutliga handläggning har i övrigt närvarit direktören Peter Strömberg, chefsjuristen Per Eskilsson, revisionsdirektören Anders Holm samt avdelningsdirektören Björn Fredljung som föredragit ärendena.